

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Кафедра методики викладання мистецьких дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

М. Б. Болнар

М. Б. Болнар

«31» серпня 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СКУЛЬПТУРА ТА ПЛАСТИЧНА АНАТОМІЯ

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**
за спеціальністю **014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)**
за освітньо-професійною програмою бакалавра

Кременець – 2017

Робоча програма «Скульптура та пластична анатомія» для студентів, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво). Кременець, 2017 р. – 18 с.

Розробник:

Синенький Дмитро Володимирович – старший викладач кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри методики викладання мистецьких дисциплін.

Протокол № 1 від «29» серпня 2017 року.

Завідувач кафедри мистецьких дисциплін та методики їх викладання

«29» серпня 2017 року

 О.Н. Дем'янчук

Вступ

АНОТАЦІЯ. Однією із складових частин циклу професійної підготовки студентів є навчальна дисципліна «Скульптура та пластична анатомія». Результатом вивчення курсу є підготовка студентів до викладацької роботи у загальноосвітніх навчальних закладах та озброєння їх знаннями, уміннями й навичками щодо добору змісту, теоретичного та практичного здійснення навчально-фахової роботи, формування художніх якостей майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, професійного виконання навчальних завдань та творчих робіт

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання		заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 8 ECTS	Галузь 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)	Нормативна			
Модулів – 2		Рік підготовки:			
Змістових модулів – 8		2	3	2	3
Загальна кількість годин – 240		Семестр			
		4	5	6	7
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: 4; 2 самостійної роботи студента: 3,8; 3,7	Освітній рівень: бакалавр	Лекції			
		2			
		Лабараторні			
		Практичні			
		70	34	18	10
		Самостійна робота			
70	64	112	100		
Форма контролю					
	Дз	Е	Дз	Е	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 44% - 56%

для заочної форми навчання – 12% - 88%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів системи знань, умінь і навичок у виконанні рельєфного та трьохвимірного зображення, що передбачає опанування різними техніками академічної та декоративної скульптури, при використанні м'яких матеріалів для ліплення. Розвиток у студентів просторового мислення, сприйняття творів мистецтва скульптури, розуміння їх змісту та призначення; поглиблене вивчення пластичної анатомії; засвоєння студентами теоретичних та методологічних матеріалів з курсу.

Завдання:

- Ознайомити з історією розвитку основ пластичної анатомії та скульптури, визначити її роль у формуванні пластичного та графічного образу, як одного з видів образотворчого мистецтва.
- Ознайомити з принципами і методами, які використовували художники для побудови фігури, голови і частин тіла людини та тварин у процесі вивчення пластичної анатомії.
- Розвивати методичну послідовність вести роботу над пластичним об'ємом (формою). Відтворювати цей об'єм та його плановість, використовувати фактуру для передачі пластичного багатства форми.
- Ознайомити із основними видами скульптурних зображень, різними техніками виконання та технологіями роботи з різними матеріалами;
- Розвивати творче мислення, зорову пам'ять, уяву, художні здібності, формувати естетичні смаки.
- Виховувати любов до української народної творчості, розвивати творчі здібності та художні індивідуальності студентів.

КОМПЕТЕНЦІЇ

Загальні компетенції, що формуються під час вивчення дисципліни

- знання предметної галузі та розуміння професії
- атність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність до продуктивного (абстрактного, образного, дискурсивного, креативного) мислення

Спеціальні компетенції, що формуються під час вивчення дисципліни:

- здатність вільно володіти всім арсеналом засобів образотворчого мистецтва: рисунком, кольором, пластикою, композицією, технікою. Здатність розвивати творчу уяву, образне мислення і художній смак.
- здатність до розвитку художньо-творчих нахилів і здібностей, оволодіння фаховими знаннями з основ формотворення, поглиблення анатомічних знань, технологіями художніх матеріалів, колористики, композиції, стилізації й здатність використовувати креативний підхід, ефективні шляхи у професійній діяльності.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Визначати рівень особистісного і професійного розвитку, моделювати траєкторію особистісного самовдосконалення, виявляти здатність до самоорганізації професійної діяльності, застосовувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних практичних задач.

Розуміти та відтворювати теоретичні та методичні основи навчання образотворчого мистецтва. Розуміти специфіку предмету у всіх видах навчальної діяльності. Застосовувати отримані знання при вирішенні педагогічних, творчих, навчально-виховних завдань з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.

Володіти знаннями форми і пластики, пропорцій постаті шляхом спостереження та аналізу. Формувати просторове мислення у студентів. Використовувати теоретичні і практичні знання та вміння, оперувати різними технічними прийомами роботи. Розвивати художнє мислення, творчу уяву, зорову пам'ять, художні здібності школярів.

Володіти засобами образотворчого мистецтва: рисунком, кольором, пластикою, композицією, технікою. Розвивати творчу уяву, образне мислення і художній смак. Розуміти механізми створення мистецьких творів та практично застосовувати теоретичні знання в навчально-освітньому процесі.

Інтегрувати професійні знання та навички, використовувати їх в процесі виконання творів прикладного мистецтва, впроваджувати традиційні та сучасні способи формотворення та розуміти специфіку художніх технік та матеріалів. Здійснювати самостійний творчий пошук нових композиційних рішень та виконувати практичні художні завдання в певному матеріалі.

3. Програма навчальної дисципліни МОДУЛЬ І.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Пластична анатомія як наука.

ТЕМА 1. Предмет і завдання анатомії. Методика анатомічного дослідження. Пластична анатомія і художник.

ТЕМА 2. Пропорції тіла людини в залежності від віку і статі. Типи конституції тіла людини.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. Будова та пропорції голови людини.

Анатомічна будова тіла людини

ТЕМА 3. Пластична анатомія як наука. Будова черепа людини.

Значення пластичної анатомії у вивченні фігури людини і застосування цих знань у практичній роботі. Форма кісток, характер з'єднань кісток. Зміна пропорцій і форми черепа залежно від віку та статі людини.

ТЕМА 4. Пластика голови та шиї людини.

Мімічні та жувальні м'язи. М'язи шиї. Зміна пластики обличчя людини залежно від дії мімічних м'язів.

ТЕМА 5. Будова скелета людини.

Пропорції людського тіла. Форма кісток та суглобів та їх з'єднання. Місце кісток у спокої. Зміни у розташуванні кісток при русі фігури.

ТЕМА 6. М'язова система. Пластика людського тіла у спокої та в русі.

М'язи постаті людини: м'язи грудей, спини та тазу, живота, верхніх та нижніх кінцівок. Пластика людського тіла у стані спокою та в русі. Центр ваги, знаходження опорних точок (центральної та парної) за якими визначають розміщення фігури в просторі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ. Анатомічна будова тварин

ТЕМА 7. Будова скелета та м'язова система звірів і птахів.

Подібність та відмінність в скелеті птахів, звірів, людини і вплив форми скелета на пластику.

М'язова система звірів, птахів. Вплив м'язів на пластику при русі та у стані спокою.

МОДУЛЬ II.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. Скульптура як вид мистецтва

ТЕМА 8. Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Історичні відомості з розвитку скульптури. Види і жанри скульптури. Вивчення видів (кругла скульптура, рельєф) та жанрів (портрет, тематична композиція, анімалістичний жанр) скульптури. Види скульптури за змістом і функціями (монументальна, монументально-декоративна, станкова, скульптура малих форм, паркова скульптура). Технологічні особливості виготовлення і вибір інструментарію відповідно до матеріалу та призначення самої скульптури.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. Пластична орнаментика.

ТЕМА 9. Ліплення рослинного орнаменту з класичного гіпсового зразка.

Засвоєння ліплення рослинних і геометричних об'ємних форм, стилізованих в декоративні орнаменти: рельєфний орнамент, орнамент „лаврова гілка”, „квітка лотоса”, „шестипелюсткова розетка”, орнамент з елементів, що повторюються.

Вивчення і використання пропорцій, симетрії, ритму силуету. Виразальні засоби скульптури – композиція, лінія, динаміка руху форм.

Розвиток спостережливості, просторового мислення, формування розуміння пластики.

ТЕМА 10. Ліплення барельєфу.

Зображення об'єкта, що виступає з площини на половину або менш ніж на половину свого об'єму з площини.

ТЕМА 11. Ліплення горельєфу.

Зображення об'єкта, що виступає з площини більш ніж на половину свого об'єму.

ТЕМА 12. Ліплення контрельєфу.

Відтворення на площині лінійного рисунка за допомогою засобів контурного вирізання.

ТЕМА 13. Ліплення виробів народних промислів.

Передача форм предметів у тривимірному просторі. Вивчення форми предметів українських промислів. Ліплення горщиків, свистунів, оберегів. Знайомство з культурою рідного краю.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI. Ліплення портрету.

ТЕМА 14. Ліплення голови людини з гіпсової моделі.

Вивчення шляхом ліпки конструктивно-анатомічної будови голови людини, її пропорцій, головного і деталей в характеристиці форми та об'ємів. Розвиток вміння бачити образ конкретної людини.

завдання анатомії. Методика анатомічного дослідження. Пластична анатомія і художник.											
ТЕМА 2. Пропорції тіла людини в залежності від віку і статі. Типи конституції тіла людини.	11	1	4			6	9			1	8
Разом за змістовим модулем I	11	2	4			6	9			1	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. БУДОВА ТА ПРОПОРЦІЇ ГОЛОВИ ЛЮДИНИ. Анатомічна будова тіла людини.											
ТЕМА 3. Пластична анатомія як наука. Будова черепа людини.	12		6			6	12			2	10
ТЕМА 4. Пластика голови та шії людини.	12		6			6	9			1	8
ТЕМА 5. Будова скелета людини.	14		8			6	10			2	8
ТЕМА 6. М'язова система. Пластика людського тіла у спокій та в русі.	14		8			6	11			1	10
Разом за змістовим модулем II	52		28			24	42			6	36
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. АНАТОМІЧНА БУДОВА ТВАРИН.											
ТЕМА 7. Будова скелета та м'язова система звірів і птахів.	10		4			6	12			2	10
Разом за змістовим модулем III	10		4			6	12			2	10
Разом за модулем I	72		36			36	63			9	54
Модуль II											

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. Скульптура як вид мистецтва.

ТЕМА 8. Скульптура як вид образотворчого мистецтва.	6	2		4	8			-	8
Разом за змістовим модулем IV	6	2		4	8			-	8

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. Пластична орнаментика.

ТЕМА 9. Ліплення рослинного орнаменту з класичного гіпсового зразка.	14	8		6	12			2	10
ТЕМА 10. Ліплення барельєфу.	12	6		6	12			2	10
ТЕМА 11. Ліплення горельєфу.	12	6		6	11			1	10
ТЕМА 12. Ліплення контрельєфу.	12	6		6	12			2	10
ТЕМА 13. Ліплення виробів народних промислів.	12	6		6	12			2	10
Разом за змістовим модулем V	62	32		30	59			9	50
Разом за семестр 4	140	70		70	130			18	112

Семестр 5

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI. Ліплення портрету.

ТЕМА 14. Ліплення голови людини з гіпсової моделі.	16	6		10	18			2	16
ТЕМА 15. Ліплення короткочасного етюд голови натурника.	16	6		10	18			2	16
Разом за змістовим	32	12		20	36			4	32

модулем VI											
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VII. Ліплення фігури людини. Тематична композиція у скульптурі.											
ТЕМА 16. Ліплення фігури людини з гіпсового зразка.	20		6			14	20			2	18
ТЕМА 17. Ліпка композиції на теми українських казок.	14		4			10	20			2	18
Разом за змістовим модулем VII	34		10			24	40			4	36
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VIII. Анімалістична скульптура.											
ТЕМА 18. Ліплення птахів з природи.	16		6			10	17			1	16
ТЕМА 19. Ліплення звірів з природи.	16		6			10	17			1	16
Разом за змістовим модулем VIII	32		12			20	34			2	32
Разом за модулем II	166		68			98	177			19	158
Усього за семестр 5	100	2	34			64	110	-		10	100
Загальна кількість годин:	240	2	104			134	240	-		28	212

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1.	ТЕМА 1. Предмет і завдання анатомії. Методика анатомічного дослідження. Пластична анатомія і художник.	1	-
2.	ТЕМА 2. Пропорції тіла людини в залежності від віку і статі. Типи конституції тіла людини.	1	-
Разом		2	-

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1.	Пропорції тіла людини в залежності від віку і статі.	4	1

	Виконання малюнку з пропорціями частин тіла дитини, чоловіка і жінки.		
2.	Будова черепа людини у трьох проекціях: фронтальній, профільній і трьохчетвертній.	6	2
3.	Пластика голови та шиї людини. Виконання рисунку м'язів шиї та голови.	6	1
4.	Будова скелета людини. Виконання рисунку хребта у трьох проекціях: фронтальній, профільній і вид ззаду. Виконання рисунку грудної клітки у трьох проекціях фронтальній, профільній і вид ззаду. Виконання рисунку скелету верхньої та нижньої кінцівок.	8	2
5.	М'язова система. Пластика людського тіла у спокої та в русі. Виконання рисунку м'язів тулуба. Виконання рисунку м'язів верхньої кінцівки з плечовим поясом в трьох проекціях: фронтальній, профільній і трьохчетвертному положенні. Виконання рисунку м'язів тазу і нижньої кінцівки в трьох проекціях: фронтальній, профільній і вид ззаду.	8	1
6.	Виконання рисунків скелету та м'язів тварин та птахів.	4	2
7.	Скульптура як вид образотворчого мистецтва	2	-
8.	Ліплення рослинного орнаменту з класичного гіпсового зразка.	8	2
9.	Ліплення барельєфу.	6	2
10.	Ліплення горельєфу.	6	1
11.	Ліплення контрельєфу.	6	2
12.	Ліплення виробів народних промислів.	6	2
Разом за семестр 4		70	18
13	Ліплення голови людини з гіпсової моделі.	6	2
14	Ліплення короткочасного етюду голови натурника.	6	2
15	Ліплення фігури людини з гіпсового зразка.	6	2
16	Ліпка композиції на теми українських казок.	4	2
17	Ліплення птахів з натури.	6	1
18	Ліплення звірів з натури.	6	1
Разом за семестр 5		34	10
Загальна кількість годин:		104	28

7. Самостійна робота

№ з/п	Завдання для самостійної роботи	Кількість годин	
Семестр 4			
1	Виконання рисунку «квадрату древніх», користуючись таблицею	6	8
2	Схематичний малюнок голови людини з визначенням певного психологічного стану внаслідок дії мімічних	6	10

	м'язів. Будова окремих форм голови: око, ніс, вухо, губи.		
3	Схематичний малюнок постатей людей.	6	8
4	Малюнок скелета людини в ракурсі	6	8
5	Малюнок м'язів верхніх і нижніх кінцівок в динаміці.	6	10
6	Порівняльний аналіз декількох представників фауни на основі скелету та м'язової системи.	6	10
7	Ознайомлення з матеріалами та обладнанням для скульптури.	4	8
8	Виготовлення наочних таблиць до тем 1, 2.	6	10
9	Зображення в барельєфі абстрактної композиції з вираженою тематикою.	6	10
10	Зображення квітів в горельєфі.	6	10
11	Зображення морських та фантастичних рослин за допомогою контррельєфу.	6	10
12	Виготовлення наочних таблиць до теми 8.	6	10
Разом за семестр 4		70	112
Семестр 5			
13	Ліплення голови людини з гіпсової моделі (аналіз, та доопрацювання лабораторного завдання).	10	16
14	Ліплення етюду голови натурника.	10	16
15	Ліплення копії етюду оголеної фігури на основі роботи відомого скульптора (на вибір). Ознайомлення з творами мистецтва.	14	18
16	Ліплення тематичної композиції з фігурою людини з відображенням пропорцій і пластики форм, певного настрою.	10	18
17	Ліплення скульптурної композиції на українську тематику.	10	16
18	Ліплення фантастичних істот, звірів з відображенням пропорцій і пластики форми.	10	16
Разом за семестр 5		64	100
Усього		134	212

8. Методи навчання

Словесний (пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж), наочний (показ зразків, способів і прийомів роботи, педагогічний малюнок), практичний (тренувальні вправи, виконання поточних завдань), стимулювання та мотивації (самостійне спостереження, аналіз, практична робота, творчі завдання), самостійна робота.

9. Методи контролю

Усний контроль, практичний, самоконтроль, підсумковий контроль, (перегляд), екзамен, залік.

10. Методичне забезпечення

- конспекти лекцій.
- інструкційні картки;
- навчально-методичне забезпечення дисципліни;
- ілюстративні матеріали тощо.
- підручники і навчально-методичні посібники, методичні розробки.

11. Розподіл балів, які отримують студенти 4 семестр (залік)

Поточне оцінювання та самостійна робота												Залік	Сума
Змістовий модуль №													
I	II				III	IV	V					30	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
5	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

T1, T8 ... T12 – теми змістових модулів.

— 6 (5) балів — студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить, будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при виконанні практичного завдання, користується відповідними матеріалами для роботи відповідно до теми заняття, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

— 5 (4) балів — студент добре засвоїв теоретичний матеріал, аргументовано викладає його, має практичні навички, проте недостатньо використовує набуті теоретичні знання при виконанні практичного завдання, припускається певних неточностей і похибок у послідовності виконання завдання, його аналізі, не завжди використовує необхідні матеріали для роботи, демонструє достатній рівень засвоєння практичних навичок;

— 4 бали — студент в основному засвоїв теоретичний матеріал, має практичні навички, проте недостатньо використовує набуті теоретичні знання при виконанні практичного завдання, припускається певних неточностей і похибок у послідовності виконання завдання, його аналізі, не завжди використовує необхідні матеріали для роботи, демонструє достатній рівень засвоєння практичних навичок;

— 3 бали — студент частково засвоїв теоретичний матеріал, недостатньо володіє практичними навичками та методикою виконання завдання, припускається неточностей і похибок у відповідях та роботі з пластичними матеріалами, не завжди належно готує матеріали для роботи, демонструє достатній рівень засвоєння практичних навичок;

— 2 бали — студент не достатньо засвоїв теоретичний матеріал, часково володіє практичними навичками та методикою виконання завдання, відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє продемонструвати їх на практиці, не завжди належно готує матеріали для роботи, демонструє низький рівень засвоєння практичних навичок;

— 1 бал — студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не орієнтується в методиці виконання практичних завдань, рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

5 семестр (екзамен)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Екзамен	Сума
Змістовий модуль №							
VI		VII		VIII			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	70	100
5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

— 5 балів — студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить, будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при виконанні практичного завдання, користується відповідними матеріалами для роботи відповідно до теми заняття, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

— 4 бали — студент добре засвоїв теоретичний матеріал, аргументовано викладає його, має практичні навички, проте недостатньо використовує набуті теоретичні знання при виконанні практичного завдання, припускається певних неточностей і похибок у послідовності виконання завдання, його аналізі, не завжди використовує необхідні матеріали для роботи, демонструє достатній рівень засвоєння практичних навичок;

— 3 бали — студент частково засвоїв теоретичний матеріал, недостатньо володіє практичними навичками та методикою виконання завдання, припускається неточностей і похибок у відповідях та роботі з пластичними матеріалами, не завжди належно готує матеріали для роботи, демонструє достатній рівень засвоєння практичних навичок;

— 2 бали — студент не достатньо засвоїв теоретичний матеріал, частково володіє практичними навичками та методикою виконання завдання, відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє продемонструвати їх на практиці, не завжди належно готує матеріали для роботи, демонструє низький рівень засвоєння практичних навичок;

— 1 бал — студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не орієнтується в методиці виконання практичних завдань, рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

12. Рекомендована література

Базова

1. Александрович В. Мистецтво Галицько-Волинської держави. Львів.: інститут українознавства ім. Крип'якевича НАН України, 1999. 132 с.

2. Боголюбов Н. С. Научите детей лепить. Художник. 1992. №1. С 35-37.

3. Воронова О. П. Искусство скульптуры. М.: Знание, 1991. 104 с.

4. Голубкина А. С. Как создается скульптура. Несколько слов о ремесле скульптора М.: 1995. 120 с.

5. Горинь Б. У пошуках берега: життя і творчість скульптора Івана Севери. Львів.: інститут українознавства ім. Крип'якевича НАН України, 1996. 240с.

6. Горинь Б. М. Олександр Архипенко (Бібліотека української родини "Стозір'я". Скульптори. Живописці. Графіки). К. : Атлант ЮЕмСі, 2007. 63 с.

7. **Красноголовець О. С.** Основи скульптури [Текст] : навч. посібник для викладачів ВНЗ К. : Знання, 2008. 171 с.

8. Кузин В.С. Наброски и зарисовки. Пособие для учителей.М. 1999. 164 с.

9. Ланг Й. Скульптура: для начинающих и студентов художественных вузов. М.: Внешсигма, 2000. 79 с.
10. Ли Н. Основы учебного академического рисунка [Текст]: учеб. пособие для студентов. М. : ЭКСМО, 2008. 479 с.
11. Мельник В.М. Анімалістична скульптура на уроках образотворчого мистецтва. Початкова школа. 1996. №4. с. 26-27.
12. Одноралов Н.В. Скульптура и скульптурны материалы. М. 1992. 182 с.
13. Ониськів, М. Українець Михайло Паращук [Текст]: Ровесник болгарської волі, Страдник нашої долі. Тернопіль : Збруч, 2003. 175 с.
14. Рабинович М.И. Пластическая анатомия человека, четвероногих животных и птиц и ее применение в рисунке. М. 1991. 174 с.
15. Савицкий С.Л. Работы из глины, гипса и папье-маше в школе. М. 1998. 112с.
16. Сапего И.Г. Предмет и форма. Роль восприятия материальной среды художником в создании пластической формы. М.: Советский художник, 1990. 304 с.
17. Станкевич М.Є. Скульптура Володимира Мельника. – Тернопіль.: ТДПУ ім. В.Гнатюка, 2000. 96 с.
18. Сто великих скульпторов [Текст] авт.-сост. С. А. Мусский. М. : Вече, 2002. 480 с.
19. Тихонова В.А. Лик живой природы. Очерки о советских скульпторах-анималистах. М.: Советский художник, 1990. 154 с.
20. Шемко И.Р. Лепка в начальных классах. Минск. 1996. 54с.
21. Шеппард Д. Обнаженная натура : Искусство рисования человеческого тела Попурри, 2003. 143 с.
22. Яхонт В. Советская скульптура. Пособие для учителей. М. 1990. 78 с.

Допоміжна

1. Доронова Т.Н. Обучение детей рисованию, лепке, аппликации в игре М. – 1992. 244 с.
2. Карлов Г.Н. Изображение птиц и зверей. М. 1996. 134 с.
3. Коньшева Н.М. Лепка в начальных классах. М. 1995. 94 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека КОГПА ім. Тараса Шевченка – м. Кременець
2. Кременецька районна бібліотека для юнацтва та молоді – м. Кременець
3. Кременецька районна бібліотека ім. Ю. Словацького – м. Кременець
4. Internet
5. Електронні конспекти лабораторних занять.
6. Інструкційні картки.